

Sotalapsena Ruotsissa 1944–1945

Raimo Tuunasen sotalapsi-muistelo

SirkkaNurmi

Olin sotalapsena 7-vuotiaana Ruotsissa 1944–1945 Vimmerbyssä Emy Svennsonin luona. Emy oli eläkkeellä oleva sairaanhoitaja ja asui huoneen ja keittiön asunnossa kerrostalossa keskellä kaupunkia. Hän ei ollut koskaan naimisissa eikä hänellä ollut omia lapsia.

Halusin kovasti itse lähteä Ruotsiin, koska naapurin poika (en muista nimeä) oli myös lähdössä. Äitini ei olisi halunnut päästää minua lähtemään, mutta sain kuitenkin tahtoni läpi. Menimme Kuokkanien asemalta junalla Turkuun ja sieltä laivalla Tukholmaan.

Laivamatkasta en muista muuta kuin lasten itkuu, jota kuului joka puolelta. Tukholmassa meidät vietiin johonkin kouluun, jossa yövyimme luokahuoneen lattioilla patjojen päällä ”siskonpedissä”. Koululla saimme uudet vaatteet ja minäkin sain hienon golf-puvun ja siihen golf-sukat ja remmikengät. Samoin myös uudet alusvaatteet. Sukkanauhalliset alushousut joutuivat pihalle kekkoon. Kaikkien lasten entiset vaatteet vietiin koulun pihalle, ja niistä tuli iso keko. Äitini oli tehnyt minulle uuden puvun ukkini Joonas Tuunaisen ”mustasta pompasta” (musta pitkä talvitakki). Äitini ratkoi ”pompan” ja käänsi kankaan ja niin siitä tuli kuin uusi takki ja housut. Koulun pihan kasaan joutui sekin puku. En tiedä mihin meidän kaikkien ”omat” vaatteet sitten joutuivat!? Suihkussa käynnin jälkeen oli kaikilla edessä hiusten leikkaus aivan lyhyeksi ja sitten pantiin päähän kirvelevää ainetta sekä käärrittiin pään ympäri

kankainen kääre. Aine oli päässä useita tunteja, jonka jälkeen se pestiin pois. Aine tappoi syöpäläiset mm. täit, joita varmaankin oli useammalla meistä.

Yöpymisestä muistan, että kuului kova itkeminen, koska joukossa oli pieniäkin lapsia, joilla oli kova ikävä vanhempiaan. Kyllä itku tarttui meihin isompiin myös. Valkopukuiset ”hoitajat” yrittivät parhaansa mukaan rauhoitella meitä. Ehkä jo seuraavana päivänä jatkoimme junalla eteenpäin kukin omaan määränpäähän, joka oli pahvilapussa nimen kanssa kirjoitettuna.

Minua oli Emy Svensson vastassa Vimmerbyn asemalla. Meitä oli asemalaiturilla monta, joilla oli kaulassaan narussa pahvinen lappu. Pienimmät olivat mutustelleet lapusta kulmia. Emy kulki poikien rivistöissä katsellen nimilappuja ja kun tuli minun lappua katsomaan niin hymyili ja tarttui kädestä. Niin lähdimme kävellen hänen asuntoonsa kaupunkiin.

Emy oli hankkinut minulle leikkikaluja mm. pussia ja peltisiä autoja, jollaisia en ollut ikinä ennen nähnyt, rakennussarjan, jossa oli metallisia reikäisiä rautalistoja sekä muttereita ja pultteja. Niistä sain rakennettua kaikenlaisia. Kävimme myös muistaakseni Vimmerbyn torilta ostamassa nauvoja ja jostakin laudan paloja, joita sain sitten naputella keittiössä yhteen.

Ensimmäisestä aamusta Emy luona muistan, että Emy oli keittänyt kaakaota, jota en ollut ikinä maistanut. Minusta kaakao maistui pahalta ja kun Emy meni pois keittiöstä niin kaadoin mukista loput kaakaot kukkaruukkuun. Myöhemmin rupesin tykkäämään kovasti kaakaosta ja sitä oli usein aamupalan kanssa pöydässä. Emy-täti, joksi häntä kutsuin, vei minut myös partioon, jossa minä viihdyin hyvin. Siellä oli kivoja kavereita ja sai askarrella kaikenlaisia kivoja ohjaajan opstuksella.

FK, tietokirjailija Irma Nurmi on toiminut suomen kielen ja viestinnän lehtorina Lapualla. Hän on julkaissut useita teoksia synnyinseudustaan Uukuniemestä. Raimo Tuunanen on kotoisin myös Uukuniemeltä. Hän on toiminut mm. eri tehtävissä Helsinki-Vantaan lentokentällä. Työelämästä hän jäi pois vuonna 1995.

Koulukuvassa Ruotsissa Raimo Tuunanen edessä 2. vasemmalta. Vaemmalla puolella toinen Suomalainen poika. Kuva: Uukuniemi info.

Raimo Tuunanen 7 v. Vimmerby. Kuva: Uukuniemi info.

Emy oli kirjoittanut äidilleni, että jo kolmen viikon kuluttua me rupesimme ymmärtämään kielellisesti toisiamme. Emy-täti kirjoitti äidilleni kirjeet ruotsiksi ja äitini käännsi ne Lapuan kappalaisella suomeksi. Äitini käännsi vastaavasti omat kirjeet Emylle ruotsiksi. Koulua kävin Ruotsissa yhden lukukauden ja opin Ruotsin hyvin. Samalla unohtui äidinkieleni ja se piti opetella suomeen tultuani uudelleen. Koulussa oli toinenkin suomalainen poika, jonka kanssa puhuimme suomea, mutta opettajat toivoivat meidän puhuvan vain ruotsia. Kun kuulin, että vanhempani halusivat sodan loputtua minut takaisin Suomeen, niin olisin itse halunnut jäädä Ruotsiin. Viihdyin siellä oikein hyvin, enkä kaivannut muistamiini oloihin.

Emy-täti oli äidilleni luvannut ottaa minut ottopopjakseen ja kouluttaa niin pitkälle kuin olisin halunnut. Kuitenkaan vanhempani eivät suostuneet ehdotukseen ja palasin Laihialle, jonne perheeni oli asutettu.

Perhe muutti Lapualta Muhokselle melkein heti tultuani Ruotsista ja sain kansakoulussa ikäiseni kiinni, kun kävin 1. luokan syyslukukaudella ja pääsin 2. luokalle kevätlukukaudella. Muhokselle muuttettiin töiden takia Lapualta. Isäni ja Martti-veli olivat kirvesmiehiä. Oulujokeen tehtiin vesivoimalaitoksia. Rakenteilla oli Vaalan, sitten Leppiniemen ja myöhemmin Montan voimalaitokset. Isä Matti ja veljeni Martti ja siskoni Bertta olivat siellä tois-

sä. Bertta-sisko lähti 1951 Ruotsiin ensimmäisessä suuressa muuttoaallossa ja perusti siellä perheen. Hän eli Ruotsissa elämänsä loppuun ja kuoli Tukholmassa 2005. Minäkin ehdin olla Leppiniemessä Betonilaboratoriossa lähettinä 3 v. ennen muuttoa Vantaan Korsoon 1956. Laboratoriossa otettiin näytteitä betonivaluista voimalaitostyömaalta ja koepuristettiin muutaman viikon jälkeen.

Emy-täti lähetti paketteja vielä vuosia Suomeen. Heti sodan jälkeen ei Suomeen saanut lähettää mm. karamelleja, ja hän ilmoitti, että kun kahvia sai vähän lähettää, niin kahvipapujen pussin pohjalta löytyy karamelleja. Samoin myös uusien sukkiensa kohdalla hän parsi niitä, että ne vaikuttaisivat vanhoilta sukilta. Tulli tutki kyllä paketit sodan jäkeen. Myös vanhimman Kaarlo-veljen tytär Sinikka rupe- si saamaan paketteja Emy-tädin siskontyttären perheeltä. Olin kuulemma usein kertonut veljentyttärestä Sinikasta, jonka kanssa leikin Karsikossa.

Muutettuamme Muhokselle pääsi minun ruotsinkielen taitoni unohtumaan, kun ei Muhoksella ollut tuttavuuksia, jotka olisivat osanneet ruotsia. Kävimme äidin kanssa Laihialla kerran kirkon kappalaisen juttusilla, mutta emme ymmärtäneet kunnolla toisiamme, minun puhuessa skoonen murretta ja hänen suomenruotsia.

Vuonna 1960 keuhkokuumeella minun piti mennä tapamaan Emyä Vimmerbyhyn. Menin Ruotsiin joulun

jälkeen töihin Borosiin Algotsille. Aikomukseni oli jatkaa kesällä Australiaan siirtolaiseksi. Olimme kirjoitelleet serkkuni Jouko Vaskon kanssa, joka oli ollut Australiassa jo kaksi vuotta, että hän avustaa työn haussa siellä. Sovimme siskoni Bertan ja hänen miehensä Kyöstin kanssa, että menemme ennen Australiaan lähtöä katsomaan Emy-tätiä, he kun osasivat ruotsia. Mutta kohtalo puuttui peliin isäni kuoleman kautta.

Isäni kuoli 1960 helmikuussa ja äitini toivomuksesta tulin takaisin Suomeen järjestelemään asioita. Näin ollen, jäi Emy-tädillä käymättä ja myös Australian matkakin tekemättä. Olin kyllä aivan tosissani ja olin hankkinut kaikki paperit kuntoon. Maahan-tuloviisumi vain puuttui ja sen olisin saanut matkaliipun yhteydessä. Sain tietää joskus 1970 luvun alussa Emy'n kuolleen.

1963 tapasin nykyisen vaimoni Aila Nuorelan kulttuuritalon tansseissa Helsingissä ja siitä alkoi uusi luku elämässäni ja se onkin jo toinen juttu.

Raimo Tuunanen. 2010 Helsinki.

Raimo Tuunanen suku on Uukuniemen Mensuvaarasta.

Emy Svensson 60 v. Vimmerby. Kuva: Uukuniemi info.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistölle Tarja Lappalaisen Ruija-kirja

Tromssan Ruijansuomalaisen seuran johtokunnan jäsen ja väsymätön puuhainen Mirja Olsen luovutti presidentti Sauli Niinistölle ja Norjan kruununprinssi Håkonille kirjalahjat, molemmille heidän omalla äidinkielellään. Presidentti Niinistö ja puoliso Jenni Haukio vierailivat Norjan matkallaan Tromssassa, missä kirjat luovutettiin.